

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA
DİPLOMA PROGRAMI

A TÜRKÇE DERSİ
BİTİRME TEZİ

HAYAT ALGISI VE ÇÖZÜM ARAYIŞI

Rehber Öğretmen: Emine Taş

Öğrenci Adı: Pelin

Öğrenci Soyadı: Gülleroğlu

Diploma Numarası: 1129-0030

Sözcük Sayısı: 3840

Araştırma Sorusu: Ahmet Erhan'ın “Buz Üstünde Yürür Gibi” adlı yapıtında şiir kişinin hayatı algılama çabası hangi yönleriyle ele alınmıştır?

ÖZ

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı A Türkçe dersi kapsamında hazırlanan bu uzun tez çalışmasında, Ahmet Erhan'ın “*Buz Üstünde Yürür Gibi*” adlı yapıtında şiir kişinin duygu ve düşünce dünyası analiz edilmiştir. Erhan'ın eseri genel bir bakışla incelendiğinde, eserde dile gelen şiir kişinin, hayatı sorgulayarak anlamlandırma çabası içinde olduğu görülmektedir. Şiir kişinin bu yönelimi, çoğunlukla hayatı zıtlıklar içinde gören bir tavrıla, yaşam ve ölüm hakkındaki sorgulamalarla anlaşılmaktadır. Şiir kişisini bu türden bir sorgulamaya iten esas düşüncenin, insanlık tarihinin başladığı günden itibaren tanık olunan acılar, savaşlar ve özgürlüğe giden yolda hep bir engelin çıkarılmasına yönelik tutumlardan kaynaklanmaktadır. Kaynağını bu hassasiyetten alan sorgulayıcı mantık, şiir kişisinde derin acılara, yalnızlık duygusuna, kimsesizlik ve anlamsızlık hislerinin doğmasına neden olmuştur. Bu bağlamda tez çalışmasında şiir kişisiyle dile gelen hayata dair algının şiirlerle nasıl yansıtıldığı, olası bir çıkış yolu önerilip önerilmediği sorunsalları incelenmiştir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
GELİŞME	5
I. HAYAT NE OLMAMALI? : İSYAN	5
II. BİR ÇÖZÜM MÜMKÜN MÜ? : FARKINDALIK	9
III. HAYAT NASIL YAŞANMALI?: TESLİMİYET	14
SONUÇ	16
KAYNAKÇA	17

GİRİŞ

İnsanlar hayatı sorguladıkça var olurlar; yaşadıklarını ve tüm dünyanın yaşadıklarını beyin süzgecinden geçirdikçe yaşama isyan edebilir ve karamsar bir hayat algısına sebep olabilirler. Sorguların içinde boğulmaktansa hayata karşı farklı bir yöneliş ile yaşama tutunmak mümkündür. Bu çözüm farkındalıktan geçer. Bireyler yaşamı anlamlı kılmak adına yaşananlara farklı gözden bakabilirse huzura ulaşmak daha kolay olacaktır. Kişilerin hayatın gerçekliklerini kabullenerek teslim olması ise mutlu yaşamın son adımındır. Ahmet Erhan'ın “*Buz Üstünde Yürür Gibi*” adlı yapıtındaki şiirlerde de hayata küsmüş gibi görünen şiir kişinin zaman içindeki değişimiyle hayatı olduğu gibi kabullenmesi ve böylece mutluluğa kavuşması konu edinilmiştir. Şiir kişinin hayat algısını üç ana başlıkta toplamak mümkündür; isyan, farkındalık ve teslimiyet. Hayatı anlamlı kılma çabasına giren şiir kişisi bunun her şeyi sorgulamakla değil, var olanı benimsemekle gerçekleştiğini fark ederek yaşama yeni bir pencereden bakmaya başlayacaktır.

“İsyan” bölümünde şiir kişinin hayata sitem eden yönleri incelenmiştir. Değişim sürecinin başında şiir kişisi hayata oldukça karamsar bir ruh haliyle yaklaşmakta ve dünyadaki yersiz yurtsuzluğunu anlatmaktadır. Şiir kişinin yitklik duygusu açıklanırken, bunun temel nedeni olarak yaşama karşı konulan mesafe üveylekle ifade edilmektedir. Bu mesafe yaşamla barışıklığı engelleyen bir hayat algısının oluşmasına neden olmakta, onu isyan etmeye yöneltmektedir. Bu hayat algısının oluşmasında kalp ve beynin karşılıklı ilişkisinden doğan derin sorgulamaya açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Şiir kişinin hayatı anlamlandırışındaki duygusal yönü kalbiyle anlatılmıştır. Bu duygusallık, şiir kişisini yaşam karşısında kırgın ve kimsesiz bırakırken, dünyadaki olumsuzluklara karşı seyirci kalmasına da engel olmaktadır. Şiir kişinin hayatı anlamlandıran mantıksal yönü de duygusallık kadar düşünümle, beyin ile sembolize edilmektedir. Şiir kişinin vazgeçemediği, her defasında

kendini sorgularken bulduğu bir süreklilik içinde yapılan sorgulamaların cevapsız kalışına ilişkin bir farkındalık da belirlemektedir. Şiir kişisini kısır döngüde bırakan bu farkındalık olumsuz bir duruma işaret eder gibi görünse de bir diğer yandan ele avuca sığmayan kederleri, acının tarihini anlatan bir şair kimliğinin doğuşuna da zemin hazırlamaktadır.

“Farkındalık” bölümünde şiir kişisinin olumlu yöndeki ilk değişim izleri mercek altına alınmıştır. Şiir kişisinin dünyayla kurduğu ilişkide açığa çıkan derin acı, umutsuzluk ve yalnızlık gibi duygular kâğıt, kalem, şiir üçlemesiyle şiir kişisini farklı bir var oluşa sürüklemiştir. Şair kimliği, şiir kişisinin yaşam karşısında sürüklendiği karamsar tabloya yazdığı şiirlerle mesafe koymasına, yaşadığı her bir duygu ve düşüncenin sözcüklerle aktarılarak olası bir çözüme dair yaklaşım denemeleri geliştirebilmesine zemin hazırlamıştır.

Şiir kişisinin yaşam karşısındaki sorgulayıcılığı kadar, duygularının da ön plana çıkaran bu bölümde, dünyadaki diğer insanlar da işin içine katılarak genel bir yalnızlık duygusuna işaret edilmiştir. Şiir kişisinin de dâhil olduğu bu yalnızlık, cevabı aranan sorularla anlatılırken, her şeyin zıddıyla var olduğu hayat kanunlarına da dikkat çekilmiştir. Çözüm arayışının bir göstereni olarak sorulan sorularla şiir kişisi, hangi ya da nasıl bir yasanın yaşayan bir canlıyı ölümlle cezalandırabildiğini sorgulamaktadır. Hayat kargaşası içinde barışın mümkün olup olmayacağını ve bu kargaşada haklı olarak gösterilebilecek bir tarafın olup olmama ihtimali üzerinde de durulmuştur.

“Teslimiyet” bölümünde yeterli olgunluğa erişmiş şiir kişisinin çözüme dair arayışların peşinden gitmesi anlatılmıştır. Çözümün beyni sorgularla yormak yerine var olanı sevip, hayatın iyi yönleri görmekle olacağını anlayan şiir kişisi çağın insana dayattığı olumsuzlukları ve yaşanan anlamsızlık duygusunu kurtulunması gereken bir “irin” olarak görmeye başlamıştır.

Ahmet Erhan'ın “Buz Üstünde Yürür Gibi” adlı yapıtından hareketle yapılan bu tez çalışmasında, şiir kişinin yaşadığı, deneyimlediği düşünsel ve duygusal dönüşüm ve bu dönüşümün hangi aşamalardan geçerek nasıl bir anlama kavuştuğu çözümlenmiştir.

GELİŞME

I. HAYAT NE OLMAMALI? : İSYAN

Hayat, doğumla başlayan ve bireyin her yaptığıyla şekillenen uzun bir zaman dilimidir. Hayatın anlamı ancak bireyin beklentilerini karşılanabiliyorsa değer kazanır. Hayatı sorgulamak veya her yanlışı anlamlandırmaya çalışmak insanı yorar ve hayattan kopmasına yol açabilir. Bu noktada hayatın gerçek anlamına yeni bir bakış açısıyla veya farklı dünya görüşleriyle ulaşılabileceği unutulur. Huzur için asıl olan, yaşamı her haliyle sevebilmektir. İnsanlar hayatın nasıl olması gerektiğine kafa yorup kusursuz yaşamı ararken mutluluğunu kaybeder.

“Buz Üstünde Yürür Gibi” adlı yapıtta şiir kişisi sorgulamalarla hayatın anlamını bulmaya çalışan ancak her sorusunda hayattan daha da çok kopan ve buna isyan eden tepki veren birisidir. Aklındaki sorular arttıkça hayatın güzelliklerini görmez olmuştur. Dünyanın gidişatını, çağın tanık olunan olaylarını, yaşadığı hayatı olduğu gibi kabullenmekte zorlanan şiir kişinin hayata yaklaşımı ve hayatı anlamlandırışında hakim olan isyan ve sitem duyguları süreç içerisinde ona hayatın nasıl olmaması gerektiğini fark ettirecek, yanlışı yaşadığını gösterecektir.

Şiir kişisinde açığa çıkan isyan duygusu, “Kybele'nin Son Oğlu” adlı şiirde gözlemlenmekle birlikte, şiire giriş niteliğinde yazılan epigraf, anlatılmak istenen düşüncenin

genel bir özetini vermektedir. Epigraf, Kazancakis'ten yapılan bir alıntı olup “*her çeşit din ve sahtekârlıktan yorgun düşmüş, artık hiçbir şey beklemeyen, hiçbir şeyden korkmayan son insanın bütün toprağı ruh halini almıştır ve ruhun beslenmek için köklerini salıp emeyeceğı bir yer yoktur*” (Erhan, 71) ifadesiyle verilmektedir. Bu ifade, çığırından ıkmyş bir yıkıntılar dünyasına gönderme yapmakta, belleklere işlemyş, gözyaşlarıyla tanık olunan kan ve zorbalık dolu bir ağı anlatmaktadır. Bu ağ aynı zamanda “*sınırlar belirliyorum boyuna / Tel örgüler, mayınlar / Karartmalar uyguluyorum / Sokağı ıkma yasakları / İkinci bir emre kadar*” (Erhan, 74) dizelerinde görüldüğü gibi baskı, zulüm ve savaşlarla geçen bir resim çizmektedir. “*Kybele'nin Son Oğluyum*” şiirinde olumsuz olayların sürekliliğı tanrıça Kybele ile özdeleştirilmiştir; “*Kybele'nin son oğluyum ben / Ki her gün yeniden doğarım / Bu acılı çağlara*” (Erhan, 73). Bereket tanrıçası olma niteliğı ile tanımlanan Kybele şiir kişisinin deneyimlediğı acıyı ifade etmektedir. Kendini Kybele'nin son oğlu olarak tanımlayan şiir kişisi ile hem yaşanan ağı duyarsız kalan insanlara karşı bir tepki hem de Kazanchakis'in sözleriyle işaret edilen zulmün kaynağı olan umursamaz, korkusuz bilince karşı duyarlı bir bilinç öne çıkarılmak istenmiştir. “*Kybele'nin son oğluyum ben / Son haykırış, son ığlık / Yankısız ve kırık*” (Erhan, 76) dizeleriyle, şiir kişisinin bu acıları yaşayan tek insan olma düşüncesini taşıdığı, bu nedenle yankısız ve yine aynı nedenle diğer insanlara kırgın olduğı anlaşılmaktadır. Acıları yaşayan tek insan olmasının nedeni “Milattan Önceki Şiirler I”de şu şekilde verilmektedir: “*Her şey acının bilincine varmakla başladı / Bir taşı kaldırıp bakmakla*” (Erhan, 112). Şiir kişisinin eleştirel mantığının açığı çıkması, var olan düzeni sorgulayan bir tavır alışığı göstermekle birlikte: “*Sorular sormak için geldim şu dünyaya / Yaşım acılar yaşıdır*” (Erhan, 18) dizeleriyle de anlamca örtüşmektedir. ağın yaşanan olaylarına karşı geliştirilen bu sorgulayıcı mantık, şiir kişisinde acıya odaklanmış bir algı oluşturmaktadır. “*Sonun Sonsuzluğu*” adlı şiir, şiir kişisinin odağında olan acı “*Acı, bir ırmak gibi / Doluyor yüreğıme / Acı, tepeden turnağı / Acı ekiyorum / Ey, yüreğıimde hep ölümler*

doğan İsa! / Haydi yeniden çarmıha geril ...” (Erhan, 38) dizeleriyle açıklanırken, tecrübe edilen acının aynı zamanda İsa ile özdeşleştirildiği görülmektedir. Benzer ifadelere “*Milattan Önceki Şiirler I*” adlı şiirde şu şekilde rastlanılmaktadır : “*İnsanlar işlerine gider, ben acıya giderim / Bir günde bütün İsalarımı çarmıha gerer / ve her günümü milat bilip yekinirim*” (Erhan, 112). Her iki şiirde de ortak olan unsur acı duygusu ve bu duyguyla özdeşleştirilen İsa vurgusudur. Dini terminolojide İsa, döneminin yaşanan olayları ve işlenen günahları karşısında kendini Tanrı’ya kurban olarak sunan bu sayede tüm insanlığın günahlarını bağışlanması için Tanrı’dan af dileyen bir insan olarak geçmektedir. Şiir kişisi de tıpkı İsa gibi, çağının yaşanan olaylarına karşı çektiği acıları her gün yeniden ölen bir insan algısıyla ifade etmekte ve bu durum şiir kişisinde, diğer insanların gündelik yaşayışından kendisini farklı ve uzak kılan bir yaşam algısının oluşmasına neden olmaktadır. Gündelik yaşamla araya mesafe koyan yaşam algısı, insanların her gün işlerine gitmesini şiir kişisi için her gün başka bir acıya giden döngüye dönüştürürken, aynı zamanda ölüme yakın yaşama uzak bir algının da oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Şiir kişisinin ölüm duygusu ile iç içeliğine vurgu yapan dizelere “*Sonun Sonsuzluğu XVI*” şiirinde şu şekilde rastlanılmaktadır: “*Acılar niye benim / Üstüme kanat gerer? / Ne dünya kadar yaşım / Ne göklerden akranım var / Hükmüm niye hep ölümüm?*” (Erhan, 53). Yaşama karşı umutsuzlukla dolan şiir kişisinin beklentilerinin ölüm duygusuyla sarmalandığını anlatan bu dizeler, “*Sonun Sonsuzluğu VII*”de: “*Her sabah boğulurcasına uyanmam bundandır / Azraili yoldaş bilip, / Yeniden doğanım ben*” (Erhan, 44) dizelerinden de takip edilebilmektedir. Ölüm meleğiyle güne yeniden doğan şiir kişisi, yaşadığı çaresizliğe dikkat çekerken intihar düşüncesini de sorgulamaktadır. “*Milattan Önceki Şiirler IV*” içinde bulunulan ruh halini şu şekilde dile getirir: “*İntihara uyanıyorum her uyanışında / Hayat karşısında yorgunum artık / Çocukların da her hareketleri ölümle koşullu / Hayat deyince, yeni doğmuş bir bebeğin o ilk çılgılığı geliyor kulaklarıma / Onun yaşayacağı acılar sonra*” (Erhan, 115). Hayatın olumsuz döngüsü içine hapsolan şiir kişisinin

yaşadığı acılar, yorgun düşmesine ve intiharın bir çözüm olup olmayacağı fikrine yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Eğer hayatın düzeni böyle ise, her doğacak neslin yazgısı da doğumla beraber tanık olunacak acılarla sürüp gidecektir. Şiir kişinin hayat karşısındaki bu deneyimi onu, ölümle hayatı yan yana düşünmeyi gerektiren bir yaşam algısına sürüklemiş ve bu yazgının gelecek nesiller için de geçerli olabileceği düşüncesine yönelmesine neden olmuştur. İfade edilen bu yazgı, “Çözemediğim Bir Şeyler Var Hayatımda”da şu şekilde geçmektedir: “Ölümlü ve hayatı yan yana düşünmesini ne zaman öğrenir çocuklar” (Erhan, 106). Benzer bir yaklaşım “Yılın İlk Karı Yağdı” şiirinde de verilmiştir: “Acılı çağların çocukları / Ölümüne alışmalı, ama / Ben kabullenemedim gitti” (Erhan, 100). Yaşanan çağ, başta şiir kişisi olmak üzere yeni kuşakları da içine alan hayat, ölüm ve acıya dair bir yazgıya işaret etse de kabullenemeyişle söze gelen bir çözüm arayışını da içinde bulundurmaktadır. “Sonun Sonsuzluğu II”de geçen “İntihar diye bir şey / Yok bu dünyada. / Ölümle biten bir intihar yok / Asıl intihar / Gün gün yaşamakta” (Erhan, 39) dizeleri, şiir kişinin önceleri bir kurtuluş olarak gördüğü intihar fikrinin yaşanan sorunları çözmeyeceğine dair bir farkındalık geliştirdiğini göstermektedir, ölüm dünyanın gidişatına çare değildir. Henüz ruhunda yaşamla barışabileceği bir umut yeşermeyen şiir kişisi, o günün gelme ihtimalini Kybele’ye yakarışıyla gözden geçirir. “Kybele Ana, çık müzelerden / Kır cam bölmelerini gel / Anlat bana, benim bir mutluluğum olacaktı” (Erhan, 83) dizelerinde de görülebileceği gibi kendi ve insanlık için mutluluğa dair bir umut arayışının sorgusunu yapmaktadır. Umuda dair arayışın gündeme getiriliyor oluşu, şiir kişinin acı ve değiştirilemez olan kadere karşı geliştirmiş olduğu güçlü duyguların karşıt bir cevap niteliğindedir. Şiir kişisi, “Vuruyor şimdi yüzüm aynalara aynalara / Aynalar silme kan, aynalar irin” (Erhan, 84) dese de, görüp yaşadığı her şeyden bir yalnızlık duygusu devşirse de ve tüm bu deneyim “Alnımda acıya teyellenmiş kırışıklıklar” (Erhan, 170) dizesiyle değişmez bir kadere gönderme yapsa da yaşanan bu sürecin zıttı ile dönüştürülme isteği gündeme gelmektedir. Umuda dair bu istek ve arayış, şiir kişisinde “Sizi

alıp dđnyayı değiştirmelere gđtürsem / Gelir misiniz benimle?” (Erhan, 77) sorusuyla görünür hale gelmekte ve *“Bir gün elbet yeni bir dil bulurum”* (Erhan, 78) ifadesiyle de yeni tanımlamalara, yeni bakış açılarına ve söylenmesi gereken yeni sözlere karşı farklı bir tavır alışın gerekliliğini anlatmaktadır.

şiiir kişisi hislerini anlatmak için yazdığı şiirlerde hayatı anlamdırmaya çalışmaktadır. Temelde sorularına cevap alamayarak i dđnyasına çekilse de bir çözümde ulaşma gayreti göz ardı edilemez.

II. BİR ÇÖZÜM MÜMKÜN MÜ? : FARKINDALIK

“Buz Üstünde Yürür Gibi” adlı yapıtta hayatı sorgulayan ve isyan eden, onca sorudan yorulan şiir kişisinin bu sefer çözüm arayışlarına girdiği, hayat algısını başka bir yöne kaydırarak yaşamın olumlu yönlerini görebileceği bilincine eriştiği “farkındalık” başlığıyla açıklanmaktadır.

şiiir kişisini, öncesinden farklı bir tavır alışa yönelmesi, belli belirsiz bir yaşama isteğinin güçlenmesi, olası bir umudu bulmak için çıkılacak yeni yolda ilk adımları atması göze çarpan değişimlendendir. Yaşanan acı, yalnızlık ve umutsuzlukla gelen güçlü duygular, şiir kişisinin bakışını ölüme dđřürmesine, fakat aynı ölçüde de karşıt bir duygunun doğmasına neden olmuştur. Yeni tanımlamalarla anlatılan umut özlemi, şiir kişisinde değişime dair bir inançla ortaya çıkmaktadır. *“Sizi alıp dđnyayı değiştirmelere gđtürsem”* (Erhan, 77) teklifiyle de öne çıkan bu değişim arzusu, her şeyden önce şiir kişisinin kendi değişimini merkeze alan bir bilinci anlatmaktadır. Hayatı anlamlandırma biçiminde bir dönüm noktası yaratan bu bilinç değişikliği, *“Milattan Önceki şiirler XI”*de Akdeniz medeniyetinin öne çıkarıldığı dđřüncelerle anlatılmıştır. Uygarlık tarihinde yaşanan olumsuzlukları merkeze koyan şiir

kişisi, bu kez bakışını tarihin yazılmaya ve hayatın anlamlandırılmaya başladığı zamana kaydurmaktadır. Akdeniz, hayatı sorgulayan bir bilinçle, pek çok felsefi düşünceyle uygarlığa yön veren bir medeniyettir. Görünen şeylerin arkasında yatan düşüncelerin sorgulanmasına tanık olan Akdeniz, hayata dair anlam arayışlarını temsil etmektedir. Şiir kişinin, hayata dair anlam arayışını Akdeniz’le birleştirmesi olası çözüm arayışına ışık tutmaktadır. Şiir kişisini başka bir anlam düzlemine geçiren bu sorgulama “*Milattan Önceki Şiirler XI*”de şu şekilde ifade edilmektedir:

“Ve her şey Akdeniz’in bilincine varmakla başladı. Akdeniz’de ben kendi geçmişim ve geleceğimle birlikte, bütün insanlığın geçmişini ve geleceğini buldum. Dokunduğum şu taş, üzerinde bir takım anlamadığım dillerden sözleri taşıyan bu yazıt, benden önce vardı, benden sonra da var olacak. [...] Bir Akdeniz çocuğu her şey akar diye sesleniyor hâlâ. İnsanlığın bütün değerleri kendini koruyor; onca olumsuzluğa ve zorbalıklara karşın. Dünyanın bir çekirdeği varsa bu Akdeniz olmalı. Bu dünyadaki bütün ilk’lerin serpilip geliştiği yerdir Akdeniz. İnsanın kendini ve evreni sorguladığı bir bilinç alanıdır” (Erhan, 124).

Şiir kişisini Akdeniz’e yönelten bilinç, “*Ölüm*” adlı şiirde söze gelen “*Bütün sorular bir yerde çakılıp kalır / Nerden geldim nereye gitmekteyim?*” (Erhan, 107) sorgulamasının sonucudur. Bu sorgulama aynı zamanda şiir kişinin: “*Neresinde yanıldık biz bu yaşamın*” (Erhan, 23) düşüncesinden hareket ederek yaşama yeni bir yön verme gerekliliğini ön plana çıkarmakta, yönünü kaybetmiş olan zihne bir destek bulma çabasındadır. Şiir kişisini, cevap veremediği sorularla zihinsel bir kayboluşa sürükleyen tüm sorgulamalar, Akdeniz ile yeni bir anlam kazanmıştır. İnsanın kendini ve evreni sorguladığı bir bilinç alanı olan Akdeniz, şiir kişinin yapmış olduğu sorgulamalarla özdeşleşerek onun dünyayla mesafe koymasına ve

dünyaya yabancılaşmasına neden olan yönelimini normalleştirmektedir. Şiir kişinin yapmış olduğu sorgulamaları normalleştirilmesi ve bu eyleme olumlu bir anlam yüklemesi, her şeyin ilk nedenini sorgulayan tavrın Akdeniz’i medeniyetlerin başlangıcı haline getirdiğini fark etmesi ile söz konusu olmuştur. İkinci bir farkındalık ise, Akdeniz’i medeniyetlerin beşığı haline getiren bu çabanın geçmişte başlayıp geleceği de içine alan değişmez bir tavrın sonucu olarak görülmesi ile açığa çıkmaktadır. “Her şey akar” ilkesince ifade edilen değişmez tavır, şiir kişinin yaşam oldukça sürüp gidecek olan sorgulamaların da devam edeceğini fark etmesine, ölümün bile bu akışı bozamayacağını düşünmesine neden olmaktadır. Medeniyeti kuranlardan geriye kalan yazıtlar, insanın ölümlü yazgısını bir kere daha açığa çıkarsa da şiir kişinin dikkatinin ölüm yerine, asıl çabanın ölüme rağmen kesintiye uğramadan devam eden sorgulama ve yaşama yön verme anlayışına kaydığı görülmektedir. Eğer var olan yazıtlar şiir kişisinden önce de var ve sonrasında da var olacaksa, yaşamı anlamlandırma çabası başta şiir kişisi olmak üzere tüm insanlığın geçmişinde olduğu gibi gelecekte de devam edecekse, asıl olan, ölümün de yaşam kadar değiştirilemez bir gerçek olduğunun fark edilip, ölüm düşüncesine saplanmak yerine yaşama yön vermek için gerekli çabanın gösterilmesidir. Şiir kişisinde bu bilincin gelişimi, bakışın ölümden yaşama geçirildiği bir kabullenme ile gerçekleşmiştir. “*Milattan Önceki Şiirler VIP*”de yer alan “*Ölüm her yerde aynı ölüm*” (Erhan, 120) ifadesi tüm zamanlar için geçerli olup şiir kişinin de değiştiremeyeceği bir kanuna işaret etmektedir. Şiir kişisine düşen “*ölümü de öylece kabullenmek*” (Erhan, 109) ve “*yüreğinde gittikçe yaklaşan doğuma*” (Erhan, 120) yeni bir anlam vermektir. Yaklaşan doğum hissi, ölüme dair kabulleşin bir sonucu olup aynı zamanda ölümlü eşdeğer görülen çağın sorunlarını da kabullenmeyi beraberinde getirmiştir. Kabullenme, yaşama yön verme anlayışının bir ilk basamağı ve şimdiye dek yaşanmış olan acı, yalnızlık ve ölüm isteğine yeni anlamlar vermenin ön koşuludur. Yaşama verilecek olan yeni anlam, doğumla eşitlenen bir başlangıç olarak konumlandırılmakta ve beraberinde farklı bir algılayış tarzının gerekliliğini

de ortaya koymaktadır. Őir kişisinin yaşama yön verme anlayışı bir dengelemenin gerekliliğini anlatmaktadır. Her Şeyin akıŐ halinde olduğu ve deđiŐimin deđiŐmeyen tek gerçek olduğunu fark eden Őir kişisi, hayata dair yaşanan olumsuzlukları olumludan yana olan bir bakışla dengeleyebilirse yaşama verilecek yeni anlamlar birer başlangıç olma değeri taŐıyacaktır. YaŐamda arzu edilen olumlu deđiŐime atılacak olan ilk adım için merkeze konan denge ilkesi “*Dengeleme*” Şiirine Şu Şekilde ifade edilmektedir:

“Paltomun bir cebine ölümü, bir cebine hayatı koydum.

Bir cebine sevinci, bir cebine acıyı

Paltomun bir cebine kahramanlığı, bir cebine korkaklığı koydum

Paltomun bir cebine aklımı, bir cebine yüreğimi koydum

Ancak böyle yryebildim.” (Erhan, 108)

Őir, Őir kişisinin hayata yön verme arzusu olumsuzlukların karŐısına olumlu değerlerin çıkarıldığı bir düşünce biçimini merkeze almaktadır. DeđiŐimin yönünü olumludan yana çevirme çabası uygarlığın insanlığa korku salarak pekiŐtirdiđi ölüm, acı ve korkaklık duygularına karŐılık, sevinç ve kahramanlık duygularının ne çıkarılarak yrneiği yolu belirlemektedir. Yrnecek yol, zulüm ve zorbalıkla insan yaŐamını mutsuz kılan duygu ve düŐüncelere bağlanmak yerine, uygarlık boyunca insanlıkla beraber gelen diğer değerlere yönelmek ve onlara yeniden sarılmaktır. “*Milattan nceki Şiirler XI*”de geçen “İnsanlığın bütün değerleri hala kendini koruyor” (Erhan, 124) ifadesi ile “*Dengeleme*” Şiirinde ne çıkarılan değerler birlikte ele alındığında, Őir kişisinin hayatı yeniden anlamlandırma çabası ve deđiŐime vermek istediği olumlu yn bir kez daha ortaya çıkmaktadır. lme karşı yaşamı, acıya karşı sevinci, korkaklığa karşı kahramanlığı ön plana çıkaran Őir kişisi, dengeleme

ilkedince ilk adımı atarak yeni sözler söyleme ve yeni tanımlamalar yapma isteğini göstermektedir. Şiir kişinin yaşadığı farkındalık ile deneyimlediği bilinçsel dönüşüm, yalnızca olumlu değerleri ön plana çıkarmamış aynı zamanda geçmiş anlamları “geçmiş ve geleceğin öpüştüğü yer” (Erhan, 24) olan şimdide yeniden oluşturmasına neden olmuştur. Şiir kişinin değişmez bir kader olarak algıladığı acı, öncesinde “*Alnımda acıyla teyellenmiş kırışıklıklar*” (Erhan, 170) olarak ön plana çıkarılırken, farkındalık sonrasında “*Alnımdaki derin çizgilerden savrulan toz umrumda değil*” (Erhan, 355) e dönüşmüştür. Şiir kişinin bu anlamsal dönüşümü, ön plana çıkardığı olumlu duygulara cesareti de eklediğini göstermektedir. Ön plana çıkarılan bir diğer değer ise sevgidir. Öncesinde kendini tanımlamak için acıyı merkez alan şiir kişisi “*Yaşım acılar yaşıdır*” (Erhan, 18) derken, farkındalığın ardından: “*Yaşımız biraz da sevgilerimizin akranıdır / Vereceğimiz tek şey budur dünyaya*” (Erhan, 20) anlamına dönüştüğü görülmektedir. Verilen örnekte dikkat çeken bir diğer nokta ise, öznenin tekil kişiden çoğul kişiye dönüşmesidir. Ben kişisinden biz kişisine dönüşen anlam, şiir kişinin yürümeye çalıştığı yolu diğer insanlar için de gerekli gören bir anlayışı nitелеmektedir. Yalnızlık önceleri, şiir kişinin gündelik yaşama ve insanlarla arasına mesafe koyacak kadar derin bir duyguyla ifade bulurken, farkındalık sonrasında kendini insanlara açan bir duygu durumuna dönüşmüştür. “*Milattan Önceki Şiirler XP*”de ifade edilen bu duygu durumuna şu şekilde rastlanılmaktadır: “*Yalnızlığımın bilincine varıyorum; ama bu yalnızlık duygusu beni insanlardan ayırmıyor, tam tersine, insanlara açılabilmemin tek yolu yalnızlığımdır benim*” (Erhan, 125). Kendi içine dönük, acı ve ölüm duygusuyla mücadele eden şiir kişisi, kendine sığındığı alanda yaşadığı dönüşümü ve çözüme giden yolu ancak insanlara açılarak ifade edebilecektir. Öncesinde şiir kişisini yaşamdan ayıran yalnızlık deneyimi, farkındalıkla çözüme dönüşmektedir.

Hayatın yalnızca acıları düşünüp durmaktan ibaret olmadığını anlayan şiir kişisi, uzun zamandır aradığı yaşama sevincine giden yolda önemli bir adım atmıştır. Yaşadıklarını

gözden geçirdikten sonra onlara olumlu tanımlar katması farkındalığını ortaya koyarak başkalaşımına yardımcı olmaktadır.

III. HAYAT NASIL YAŞANMALI?: TESLİMİYET

Şiir kişinin hayata karşı isyanı ile başlayan süreç, zaman içerisinde yürütölen mücadelenin farkındalığa dönüşmesine ve bu dönüşümün yeni bir anlamlandırma çabasıyla görünür hale gelmesine neden olmuştur. Tanık olunan uygarlığın insanlığı getirmiş olduğu olumsuz yaşam algısı, şiir kişinin deneyimlediği farkındalık ile olumludan yana olanın öne çıkarılması, kendisi ile aynı yolda yürüten insanlara olası bir çözüm olması gösterilmeye çalışılmıştır. Şiir kişisini bu bilince taşıyan neden sorgulandığında, hayatı olduğu gibi kabul etme anlayışının bir sonucu olarak açığa çıktığı söylenebilmektedir. Hayatın yaşam ve ölüme dair tüm kanunlarını fark eden şiir kişinin bilinçsel dönüşümü, bu kez hayata karşı teslim oluşla ifade edilmektedir.

Teslimiyet, mücadele yerine çözüme odaklanan bir anlayışın gelişmesi için bir koşul olup değişimin yönünü olumluya dönüştürebilmenin temelidir. Şiir kişinin yaşama yön verme anlayışının imkânı için ölüm gerçeğini kabullenmesi gibi yeni sözler söyleyebilmesi için de hayatı olduğu gibi kabullenmesi gerekmektedir. Bu tespite benzer bir yaklaşıma, “*Tek Yol Ölüm*” şiirine başlangıç olarak verilen epigrafta da rastlanmaktadır. Albert Camus’nün sözlerinden oluşan epigrafın bir kısmı şöyledir: “*Eğer ölüm tek çözümse, doğru yolda değiliz. Doğru yol yaşama, güneşe götürür*” (Erhan, 212). Bu ifade, hayatın temel iki unsuru olan yaşam ve ölüm gerçeğine ilişkindir. Başlangıçta ölümü bir çözüm yolu olarak gören şiir kişinin yaşama tutunma isteğinin özeti olarak düşünölebilen epigraf, aynı zamanda şiir kişinin hayatın değişmez iki unsurunu olduğu gibi kabullendiğini göstermektedir. Şiir

kişisinin hayata karşı teslimiyetini bu farkındalığın bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Yaşam ve ölüm kadar değişim gerçeğinin de bilincine varan şiir kişisi, yürümeyi gerekli gördüğü doğru yolu yaşamdan yana çizmektedir. Hayatı yaşanılır hale getirmenin tek çözüm yolu olarak belirlenen bu teslimiyet, aynı zamanda şair kimliği ile işaret edilen şiir kişinin söyleyeceği yeni sözlerin de temelini oluşturmaktadır.

Şiir kişinin şair kimliği ile söylediği yeni sözlere bakıldığında, yaşamının güzel olduğuna dair yapılan vurgu öne çıkmaktadır. Yeni bir yaşam algısına işaret eden bu sözler genellikle acı ve yalnızlık duygusu yerine sevgi, gülümseyiş ve mutluluğa ayna tutmaktadır. “Yaşlılık” adlı şiirde “Ölümseyerek bakıyor dünya biz gülümseyelim” (Erhan, 359) dizesi ölümle, acıyla ve yalnızlıkla ifade bulan tüm duygulara rağmen gülümsemenin gerekliliğini pekiştirmektedir. “Bir Gün Bütün Aynaları” şiirinde geçen “Yaşamak güzel, yaşamak güzel, yaşamak / Artıları eksileri yitirsek de boyuna / Çözülüp dağılsak ve ömür desek buna” (Erhan, 30) dizeleri de hayatın olumsuzluklarına rağmen yaşamının güzel olduğuna dair ısrarlı duyguyu öne çıkarmakta ve tek çözümün yaşamak olduğu vurgusunun altı çizilmektedir. Eğer tek çözüm yaşamaksa insana düşen “Akasya, Seviyorum...” şiirinde söze getirilen “Sıva kollarını / Ellerini taşın altına sok / Bir yapı kur kalbinin kıyılarına / Seviyorum” (Erhan, 354) ifadelerinin benimsenmesidir. Bu dizelerde yaşamla karşı karşıya kalan insanın tanık olduğu her şeye karşı yürekte sevginin gerekliliği dile getirilmektedir. İnsanlar, yaşanan olumsuzluklara karşı sevgiyi merkeze koyacak, değişimi belirleyecek olan temel unsurun yaşamı güzelleştirmek adına gerçekleştirilen bilinçli eylemlerle söz konusu olabileceğini anlayacaktır. Bilinçli eylemler için bir öneri niteliğinde olan “Gülüştürün altına karbon kâğıtları koymalısın” (Erhan, 215) dizesi, yaşanan olumsuzluklara rağmen insanların gülümsemelerini çoğaltması gerektiğini pekiştirmektedir.

İzlenmesi gereken yolun sevginin merkeze konulmasıyla mutluluktan, gülümseyişten yana olan duyguların öne çıkarıldığı bir çözüm ile mümkün olduğunu anlayan şiir kişisi artık hayatı kendisine zehir etmektense olduğu gibi yaşamaya teslim olmuştur.

SONUÇ

Dünyaya gelen her birey kendini anlamak, kendinden yola çıkararak yaşama dokunmak, yaşam ve kendi varlığı ile kurduğu ilişkide sağlam bir dayanak noktası keşfetmek çabası içindedir. řiir kişisi için şimdiye kadar ifade edilen tüm açıklamalar, hayat karşısında insanın anlam arayışına dair göstermiş olduğu çabaların bir iz dūřümüdür. řiir kişisinin dünyanın içinde bulunduğu koşullara isyanı ile başlayan anlamlandırma çabası, süreç içerisinde farkındalıkla genişleyen ve ifade bulan yeni bir bilinç geliştirmesine neden olmuş ve bu bilincin işaret ettiği yeni anlamlar řair kimliğinin çözüm önerileriyle ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu özüm, olumsuzlukları merkeze koyan hayat algısı yerine olumlu değerlerin öne çıkarıldığı bilinçsel bir değişimle mümkün hale gelebilmektedir. Bu bağlamda řiir kişisinin işaret ettiği hayatı yaşanmaz hale getiren tüm olumsuzluklar -baskı, zulüm, acı, ölüm ve yalnızlık- uygarlığın bir dayatması olup izlenebilecek yol insanların denge kurabilmesi adına geçmişten gelen ama unutilan değerlerin ön plana çıkarılmasından geçmektedir. özüm arayışında denge kurmayla atılan ilk adım, yeni sözler söyleyebilme cesaretinin zeminini oluşturmakta ve yolun yönünü belirtmektedir. Yařama açılan bu yolda insanlar yaşamaktan, sevgiden, umut ve mutluluktan geçen anlamların çoğaltılmasına neden olacak değişimi olumsuzluktan olumluya evireceklerdir.

şair Ahmet Ertan'ın *Buz Üstünde Yürür Gibi* adlı eseri daha adından başlayarak hayatın yaşanması kolay olmayan bir mücadele alanı olduğunu anlatmakta, her şeyden önce bir denge

kurma gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Şiir kişisinin deneyimleri ve Şair kimliğinin çözüm önerileri; bu dengenin nasıl kurulacağına, hayatın nasıl yaŐanması gerektiğine dair insanlara verilen bir öğüt olmuştur.

KAYNAKÇA

1. *Buz Üstünde Yürür Gibi: Seçme Şiirler* Ahmet Erhan İstanbul: Everest Yayınları, 2006.
2. <http://www.kutsalkitap.nl/isakim.html>
- 3.